

Eesti keeles on üks jõuline sõna – Isamaa, seotud ülemöödunud sajandi romantiliste ärkamiste ja vabadusliikumistega. Isamaa on võitluste ja võitude, kangelaste ja kuulsuse, aga ka raskete ohverduste ja kaotuste tanner.

Kuid on veel üks teine maa, palju muistsem ja palju põlisem – maa, mis selle maa rahva teadvuses on põlvest põlve tähistanud pigem ema kui isa. Seda ei sünni muidugi kutsuda emamaaks, mis meenutaks meile äsjamöödunud hirmsate sajandite, koloniaalajastu sõnade tagurpidipööramist.

Eesti pole kunagi olnud selline emamaa, kes võõraid lapsi vägivaldselt oma perre on kiskunud. Küll aga olevat Eestis olnud millalgi aastatuhandete eest üks suur Emajõgi, mis Peipsi vee Liivi lahte kandis ja mille nimi on tänaseni läbi Tartu – nüüd küll teistpidi – voolaval jõel.

Emajõgi on see rahulik ja suur, mis võtab valikuta endasse kõigi teiste jõgede ja ojade vee, kannab lõpuks merre, mis omakorda, veel suurem ja veel emalikum, selle kõik tõrkumata vastu võtab.

See võtab vastu ka emade pisarad, mis on ikka ja jälle, juba ennemuistsetest aegadest saadik pidanud pesema kõigi nende, tihti sihitute ja kurjade heitluste vere, mis selle maa peal on heideldud.

Ei tea, kas siinse maarahva suhet oma maasse kui heldesse emasse tundsid ka keskaegsed kristlikud misjonärid, kui nad Rooma kirikul lasid vana Liivimaa pühendada Maarjale, Jumala emale? Küll aga on teada, et siinmail segunes Maarja austamine vana maaema austamisega. Nii segunevad ikka usud ja nii saab neist igal maal ikka lõpuks selle maa usk, kust nad välja kasvavad ja kus emad seda usku oma poegadele ja tütardele edasi annavad.

Piibli Maarjal on samamoodi kui eesti emal ja samamoodi kui kõigi rahvaste emadel kaks külge, kaks poolust. Üks on kannatav, südameverd ja silmavett valav ema, Mater Dolorosa. Aga see pole kunagi kõik. Sest kõigepealt ja ennekõike on ka Jeesuse ema Maarja üks lõpmata vapper naine, kes hirmsates saatuselöökidest ei murdu ega kibestu, kes jääb kõigest hoolimata lepitajaks ja lohutajaks.

Võib-olla on eesti rahva ja maa loos, eesti ema kujus rõhutatud rohkem just seda ühte poolt – kannatavat, haavu siduvat ning oma meest ja poegi leinavat ema. Aga ükskõik, kas me vaatame kaugemale minevikku või lähemale, kas rahva või oma perekonna lukku, tegelikult leiame me sealt eelkõige ja hoopis ühe teistsuguse ema.

See on esiema ja samas noor naine, kes kannab endas lõputut elujõudu, kustutamatu rõõmu. Olgu sõjad ja küüditamised, kodu kaotamised ja leinad, temal on ikka usku eluga edasi minna. Tema leiab ka kõige võimatutes tingimustes ikka võimaluse. Jälle ömmeldakse paik paiga peale, jälle tehakse tuli pliidi alla, jälle võetakse kohkunud laps sülle. Jälle on kõik hästi. Elu läheb edasi. Leib ei löpe laualt ega armastuse ja lepituse vaim südamest.

Me peame muidugi leinama oma leinad ja mäletama oma isade võitlusi. Aga emadelt on meil õppida ühte teist ja võib-olla ka hoopis tähtsamat asja. Seda, kuidas alati pühkida pisarad nii oma kui omaste palgelt, seda, kuidas päike pärast ükskõik kui süngeid päevi ikka välja tuleb ja naeratab. Sellelt muistselt ja alati noorelt naiselt ja emalt on meil eelkõige õppida edasimineku, elu edasikandmise jõudu. See pole vägivaldne jõud, kuigi võib kindlalt enda eest seista, kui vaja. Selle jõu saladus pole mitte vihas ja solvumises, vaid andestuses ja elurõõmus. Neid lihtsalt ei saa keegi ära võtta ega kustutada.

Ükskõik, kas me vaatame oma maa ja rahva mineviku peale või mõtleme tulevikku, siis seda jõena rahulikku ja häirimatut, helget ja rõõmsat ema-kuju tasub ikka silmade ees hoida. Elu läheb edasi. Elu läheb alati edasi, jälle tuleb köögist toidulõhna ja jälle puhub üks suu lapse haiget saanud koha peale.

Seesama suu laulab teinekord ka väga vanu ja alati imelisi laule ja ütleb sõnu, mis võlusõnadena vaigistavad Isamaa poegade viha. Emad lihtsalt teavad oma südames, et elujõu tõeline allikas pole mitte viha ega kättemaks, vaid on rõõm, armastus ja usk.

Ma tänan teid, Eesti emad!